

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060208

DOM
2019-01-09
Stockholm

Mål nr
M 11544-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-11-17 i mål nr M 5019-15, se bilaga A

PARTER

Klagande

K.B.

Uppgivet ombud

P.K.

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden i Hultsfreds och Vimmerbys kommuner

SAKEN

Ansökan om utdömande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avslår Miljö- och byggnadsnämndens i Hultsfreds och Vimmerbys kommuner ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 1442561

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Hultsfreds och Vimmerbys kommuner beslutade den 20 maj 2015, § 93, att belägga avloppsanläggningen som betjänar bostadshuset på fastigheten XX i Hultsfreds kommun med utsläppsförbud. Förbudet förenades med ett vite om 25 000 kr. Sedan nämnden ansökt hos mark- och miljödomstolen om utdömmande av vitet från K.B., biföll domstolen nämndens ansökan.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

K.B. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå nämndens ansökan.

Nämnden har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

K.B. har anfört bland annat följande: Vitet är riktat mot fel person. Hans far, P.K., arrenderar och förvaltar fastigheten. Avloppstanken har plomberats och används nu som sluten tank. Vitet bör inte dömas ut då den befintliga avloppsanläggningen uppfyller gällande krav.

Nämnden har anfört i huvudsak följande: Det befintliga avloppet utgörs av en trekammarbrunn utan efterföljande rening vilket inte är godtagbart. Nämnden har lämnat ett muntligt besked om att det, som en övergångslösning i väntan på ny avloppsanläggning, kan accepteras att utloppet från trekammarbrunnen pluggas om K.B. genom intyg från sakkunnig visar att utsläpp inte längre kan ske till omgivningen. Eftersom K.B. inte har kommit in med redovisning eller intyg om att anläggningen har åtgärdats, anser nämnden att avloppsanläggningen inte är godtagbar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Som mark- och miljöomstolen har redogjort för ska domstolen i ett mål om utdömande av vite pröva bland annat om det föreläggande eller förbud som ansökan avser är lagligen grundat, om det har vunnit laga kraft och om adressaten haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Domstolen ska vidare pröva om adressaten är angiven på det sätt som krävs för att vitesföreskriften ska vara tillämplig. Höga krav ställs på tydlighet, både vad avser *vem* föreläggandet är riktat mot och *vad* det är som denne förpliktas att göra. Kravet på tydlighet har ofta uttryckts så, att den som ett föreläggande eller ett förbud riktar sig till måste få helt klart för sig vad som fordras för att det fastställda vitesbeloppet inte ska dömas ut. Det utsatta vitet måste således vara knutet till en klart definierad prestation eller underlåtenhet (se t.ex. RÅ 1994 ref. 29).

Enligt 2 § första stycket lagen (1985:206) om viten ska ett vitesföreläggande vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer. Ett förbud måste alltid innehålla uppgift om adressatens namn. Det är t.ex. inte tillräckligt att förbudet riktas mot ägaren av en viss fastighet (se prop. 1984/85:96, s. 47 och RÅ 1995 ref. 40).

I det nu aktuella vitesföreläggandet anges i beslutstexten endast att avlopps-
anläggningen på fastigheten beläggs med utsläppsförbud. I marginalen överst i
beslutsdokumentet anges ordet ”fastighetsägaren” och i ärendebeskrivningen anges i
en till synes fristående mening att den nuvarande fastighetsägaren är K.B..
Föreläggandet är således inte i strikt mening utformat som ett förbud riktat direkt till
K.B.. Mot bakgrund av att fastigheten brukas av en arrendator medför inte heller den
omständigheten att K.B. i föreläggandet uppges vara fastighetsägare att det
otvivelaktigt framgår att förbudet riktar sig till honom. Vitesföreläggandet uppfyller
därmed inte viteslagens krav på tydlighet i fråga om adressat. Det saknas därmed
förutsättningar att döma ut vitet.

I mål om utdömande av vite ska domstolen också pröva om vitesföreläggandet har fått
laga kraft eller om det ändå gäller enligt särskild föreskrift eller förordnande i
föreläggandet. Som mark- och miljödomstolen konstaterat har det i nu aktuellt

föreläggande föreskrivits att förbudet gäller omgående. Författningsstöd för det ges i 26 kap. 26 § miljöbalken. I sådant fall finns det inte något principiellt hinder mot att pröva en fråga om utdömmande av vite, trots att beslutet inte har fått laga kraft. Det är dock många gånger lämpligt att avvakta ett lagkraftvunnet beslut och en bedömning måste göras om omständigheterna i det enskilda fallet är sådana att prövningen bör anstå. Eftersom det saknas förutsättningar att döma ut vitet redan på grund av att det nu aktuella vitesföreläggandet inte riktar sig till en tydligt angiven adressat, föranleder det som nu anförts inga vidare överväganden från Mark- och miljööverdomstolens sida.

Mark- och miljödomstolens dom ska alltså upphävas och nämndens ansökan om utdömmande av vite avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2019-01-30

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund och tf. hovrättsassessorn Kristina Dreijer.

Föredragande har varit Ote Dunér.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och
miljödomstolen

DOM
2017-11-17
meddelad i
Växjö

Mål nr M 5019-15

SÖKANDE

Hultsfreds och Vimmerbys kommuner
Miljö- och byggnadsnämnden

MOTPART

K.B.

SAKEN

Ansökan om utdömmande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller ansökan och förpliktar K.B. att till staten betala vite med 25 000 kr.

Dok.Id 355769

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Hultsfreds och Vimmerbys miljö- och byggnadsnämnd (nämnden) beslutade den 20 maj 2015, § 93, att belägga avloppsanläggningen som betjänar bostadshuset på fastigheten XX i Hultsfreds kommun med utsläppsförbud. Utsläppsförbudet förenades med vite om 25 000 kr. Förbudet adresserades till fastighetsägaren K.B., som delgavs beslutet den 26 juni 2015.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att K.B. ska förpliktas att betala vite om 25 000 kr. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bl.a. följande.

Sedan 2010 utförs inventering av enskilda avlopp i Hultsfreds kommun. År 2011 inventerades bland andra fastigheten XX. Där visade sig finnas en trekammarbrunn utan efterföljande rening, vilket innebär att vattnet rinner orenat i marken ner i Silverån. Anläggningen bedömdes inte uppfylla de krav som ställs i miljöbalken och tidsfrist för åtgärdande sattes till den 31 oktober 2013. Vid besök på fastigheten den 11 maj 2015 konstaterades att fastigheten är bebodd och att avloppsanläggningen används.

I målet har inkommit en skrivelse från **P.K.** som huvudsakligen har anfört följande. Det är han som arrenderar fastigheterna XX och XY och kommunen borde således rikta sig mot honom i frågor avseende avfall och avlopp på fastigheterna. Avloppsanläggningen är registrerad på honom. Det är han som bor på fastigheten XX och således också han som utnyttjar avloppsanläggningen där.

Nämnden har yttrat sig över P.K.s skrivelse och anfört huvudsakligen följande därvid. I yttrandet anger arrendatorn till fastigheterna XX och XY att kommunen borde rikta sig mot honom i frågor avseende bl.a. avlopp på fastigheterna. Nämnden har riktat sina krav mot fastighetsägaren, som är son till

P.K.. Nämnden anser att det är fastighetsägarens ansvar att godkända avloppsanläggningar finns på hans fastighet, den som hyr fastigheten har inget ansvar i det avseendet.

K.B. bestrider bifall till ansökan och har uppgett att det finns dokument som visar att detta är motarbetat av kommunen, vilket har drabbat honom, samt att han är friskriven allt ansvar via en lagfartsklausul då han köpte aktuella fastigheter. I övrigt hänvisar han till P.K.s inlagor i målet.

Det har under målets handläggning uppgetts att P.K. är ombud för K.B., men varken P.K. eller K.B. har, trots upprepade förelägganden och påminnelser, inkommit med någon fullmakt som visar att P.K. skulle vara behörig att företräda K.B. i målet.

P.K. har därefter inkommit med ytterligare ett yttrande vari han har anfört bland annat följande.

Han har köpt in olika anläggningar samt haft en entreprenör på plats flera gånger efter att nämnden ett flertal gånger ändrat sitt beslut om avloppsanläggningens utförande samt dess placering. Detta har hittills kostat ca 140 000 kr samt arbetskostnad. Han har även pluggat avloppet och gjort ett par extra tömningar varje år av slambrunnen, utfört av godkänd entreprenör. Han har vidare ansökt om att få kommunalt vatten och avlopp men kommunen tog beslut om att det var för dyrt att gräva och dra ledningar ca 30-40 meter till tomtgränsen. Därtill har han sökt dispens på avloppet 89 meter från strandskyddet men fått avslag. Däremot har hans granne fått sitt beviljat på ca 50 meters avstånd. Det finns ett flertal enskilda avlopp i Emmenäs som fått uppskov till så sent som den 31 juni 2017, och dessa fastighetsägare har ännu inte skickat in ansökan. Vid utdömmande av vite kommer de att begära skadestånd för redan utlagda kostnader som orsakats av den bristfälliga hanteringen av detta ärende. Han hoppas att nämnden tar sitt ansvar och återkallar ansökan om utdömmande av vite så att de kan slutföra anläggningen av deras enskilda avlopp snarast. Han har nu skickat in en ny ansökan om ny installation av tre-

kammarbrunn med pumpbrunn samt ett större reningsverk som står på pall och väntar på att grävas ner.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig över K.B.s och P.K.s inlagor och har därvid tillagt bland annat följande.

Huruvida fastigheten används som ett permanentboende eller ”deltidsboende” är oväsentligt för ärendet. Det befintliga avloppet är inte godtagbart för något av alternativen och det är ingen skillnad i lagstiftningen för permanentbostad och fritidsbostad.

Minimikraven för en enskild avloppsanläggning är att man förutom en slamavskiljare som uppfyller dagens krav ska ha någon form av infiltrationsanläggning eller markbädd. Detta finns inte i den befintliga avloppsanläggningen.

Huruvida brunnen pluggats såsom kunden anger har inte visats för miljö- och byggnadsförvaltningen. Att plugga utloppet från den befintliga trekammarbrunnen och via intyg från sakkunnig visa att inga utsläpp kan ske till omgivningen, var något som förvaltningen muntligen framförde som en tänkbar övergångslösning i väntan på att en ansökan om ny avloppsanläggning skulle inkomma.

Det har dock aldrig inkommit någon redovisning på att detta gjorts, eller några intyg på detta som styrker kunden i detta avseende, och därmed betraktar miljö- och byggnadsförvaltningen inte heller anläggningen som godtagbar.

Om nytt enskilt avlopp planeras är detta tillståndspliktigt. Någon ansökan med den teknik som beskrivs av kunden har inte inkommit till miljö- och byggnadsförvaltningen.

Kommunen har skrivit ett beslut om tillstånd till enskild avloppsanläggning. När detta enligt P.K. inte gick att genomföra diskuterades att lägga infiltrationen i den redan grävda rörgraven men detta låg inom område för hög

skyddsnivå, ca 75 meter ifrån Silverån, och detta kunde inte ges tillstånd för med den teknik som tillståndet var sökt för. Den avloppsanläggning som P.K. menar har fått tillstånd att placeras på 50 meters avstånd från Emån ligger i själva verket nästan exakt 100 meter ifrån ån.

P.K. har flera gånger sagt att han ska lämna in ansökan om det reningsverk som han har men det har inte kommit in någon ansökan. I sitt brev daterat den 12 juni 2017 skriver han att han den 12 juni 2017 har skickat in en ny ansökan men ännu till dags dato, den 4 juli 2017, har ingen ansökan lämnats in till nämnden.

K.B. har bemött nämndens yttrande anfört bland annat följande.

Ansökan om utdömande av vite bestrids alltjämt. Anläggningen är besiktad och godkänd av entreprenör som har i uppdrag av kommunen att utföra tömning samt påpeka eventuella brister på avloppsanläggningar om sådana finnes. Vidare kommer anläggningen att förnyas under sommaren 2018 med ny slamavskiljare med efterföljande reningsverk, då det kommer att bli ett permanentboende. Nuvarande anläggning är en sluten tank. Han kommer därtill att lämna in ett betalningskrav till kommunen på utförda entreprenadarbeten och inköpt material för avloppsanläggning, eftersom det är kommunen som begärt att detta ska utföras trots att befintlig avloppsanläggning uppfyller kraven enligt miljöbalken.

DOMSKÄL

I 2 kap. 3 § miljöbalken föreskrivs att en verksamhetsutövare ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 9 kap. 7 § miljöbalken anges bland annat att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller

miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

I ett mål om utdömande av vite ska domstolen pröva om det föreläggande eller förbud som ansökan avser är lagligen grundat, om det har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft och om det har överträtts. Inom ramen för prövningen om vitet är lagligen grundat ankommer det på domstolen att pröva om adressaten haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet eller förbudet. Om det inte har följts ska domstolen pröva om det funnits giltigt hinder för detta. Domstolen ska också, under förutsättning att vite ska dömas ut, pröva vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl för att jämka det.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Av vad som framkommit i målet kan konstateras att nämndens föreläggande är lagligt grundat samt att det har delgetts K.B.. Som fastighetsägare bär K.B. som utgångspunkt ansvaret för fastighetens avloppsanläggning. I målet har inte framkommit något som visar att K.B. i egenskap av fastighetsägare skulle sakna faktisk eller juridisk möjlighet att följa nämndens föreläggande. Verksamheten som bedrivs på fastigheten är heller inte i fråga i förevarande mål. Av handlingarna i målet framgår vidare att förbudet gäller omedelbart samt att överträdelse kunnat konstateras. Något som tyder på att erforderliga åtgärder på avloppsanläggningen i någon del skulle ha utförts kan enligt domstolens mening inte anses ha visats. Några omständigheter som föranleder domstolen att jämka eller helt sätta ned vitesbeloppet har inte framkommit. De uppgifter som K.B. och P.K. inkommit med till domstolen föranleder ingen annan bedömning. Ändamålet med vite, dvs. att förmå K.B. att upphöra med utsläpp av otillräckligt renat avloppsvatten, kvarstår. Vite ska mot denna bakgrund dömas ut i enlighet med nämndens ansökan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV426)

Överklagande senast den 8 december 2017.

Cecilia Giese Hagberg

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström. Föredragande har varit beredningsjuristen Martin Nyberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - AVGÖRANDE I MÅL OM VITEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens avgörande ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till domstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från avgörandets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. det avgörande som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för avgörandet samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens avgörande som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av avgörandet.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se